

рекомендаціями у сфері кібербезпеки; 5) посилення парламентського і громадського контролю за діяльністю спецслужб у цифровому просторі.

Успішне вирішення зазначених проблем сприятиме посиленню спроможності України захищатися в умовах гібридної війни, збереженню принципів правової держави та захисту прав людини навіть в екстремальних умовах.

Література:

1. Ivan Savych. Понад 400 російських компаній зазнали збитків від наших дій лише протягом останнього року». Речник ІТ Армії України – про боротьбу в кіберпросторі. DOU. 8 грудня 2023. URL: <https://dou.ua/lenta/interviews/it-army-operations/>

2. Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Operations / Gen. ed. Michael N. Schmitt. – Cambridge University Press, 2017. URL: https://assets.cambridge.org/97811071/77222/frontmatter/9781107177222_frontmatter.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-105>

РИМСЬКИЙ СТАТУТ У ПРАКТИЦІ КАСАЦІЙНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Марченко Андрій Романович

*асистент кафедри процесуального права,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

20 травня 2021 року Верховна Рада (Парламент України) ухвалила законопроект № 2689 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права» 248 голосами «за» з 363 присутніх народних депутатів. Ухвалення законопроекту є історичною подією, яка дозволить Україні притягнути до відповідальності за міжнародні злочини, скоєні на сході України та окупованій території Криму в контексті збройного конфлікту, а також забезпечить ефективний внутрішньодержавний доступ до правосуддя для жертв.

01 січня 2025 року Статут набрав чинності для України та став частиною національного законодавства. Цьому передувало прийняття Закону України від 21 серпня 2024 року № 3909-IX «Про ратифікацію

Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього» [3], а також імплементаційного закону від 09 жовтня 2024 року № 4012-IX [4], які певною мірою інтегрували положення Статуту до українського законодавства. Водночас дотепер постає питання щодо завершеності процесу імплементації Статуту.

О. І. Кучер вказує, що залишаються питання з повноти врегулювання взаємодії національних органів із МКС, застосування документів МКС, пов'язаних зі співробітництвом із РС МКС, зокрема Правил процедури та доказування та ін [1, с. 475].

В окремій думці судді щодо постанови Великої Палати Верховного Суду від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20 зазначено, що згідно з пунктом 1 статті 8bis Римського статуту Міжнародного кримінального суду для цілей цього Статуту «злочин агресії» означає планування, підготовку, ініціювання або вчинення особою, яка спроможна фактично здійснювати контроль за політичними чи військовими діями держави або керувати ними, акту агресії, який за своїм характером, тяжкістю та масштабами є грубим порушенням Статуту ООН [2].

Отже, діяльність Міжнародного кримінального суду спрямована на виконавців найтяжчих міжнародних злочинів, зокрема злочину агресії вищих рівнів, тобто вищих посадових осіб держав. З огляду на це, використання наведеного в Римському статуті Міжнародного кримінального суду визначення для розуміння статті 437 КК України, не є можливим, оскільки на високопосадовців іноземної держави через їхню посаду поширюється персональний імунітет (імунітет *ratione personae*), що позбавляє можливості притягнення їх до кримінальної відповідальності національними судами України.

Частиною другою статті 437 КК України устанавлюється відповідальність за ведення агресивної війни або ведення агресивних воєнних дій.

Суб'єктом злочину визнається особа, яка володіє сукупністю ознак, що дають підстави для її притягнення до кримінальної відповідальності.

У диспозиції статті 437 КК України немає вказівки на те, хто є суб'єктом відповідних злочинів. У чинних міжнародно-правових актах не встановлено обмежень щодо кола осіб, які можуть вчинити такий злочин.

Питання про те, чи є суб'єкт загальним або спеціальним, необхідно вирішувати з огляду на дії, які становлять об'єктивну сторону відповідного складу злочину, та можливість конкретного суб'єкта їх вчинити.

Слід підтримати один із наукових підходів, відповідно до якого суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого частиною

другою статті 437 КК України, є загальним, тобто нести кримінальну відповідальність за його вчинення може будь-яка особа, що відповідає вимогам суб'єкта злочину, зазначеним у статті 18 КК України.

Участь у змові на вчинення цього кримінального правопорушення означає участь у досягненні попередньої домовленості кількох осіб щодо спільних дій, спрямованих на досягнення загальної мети – ведення агресивної війни чи агресивних воєнних дій, або приєднання до такої домовленості після її досягнення іншими особами.

На практиці така змова переважно призводить до створення організованих груп чи злочинних організацій, а приєднання до змови виражається у входженні до них та подальшій участі у них. Виходячи з цього приєднатися до зазначеної вище домовленості можуть будь-які особи, а тому їх поведінка охоплюється об'єктивною стороною такого злочину.

Якщо визнавати суб'єктами ведення агресивної війни або агресивних воєнних дій лише осіб, які займають вищі державні посади або фактично здійснюють керівництво чи контроль за політичними або воєнними діями держави, то поза правовою оцінкою залишаються дії безпосередніх виконавців наказів про вчинення будь-якої з перелічених дій (зокрема, працівники штабів, службовці різноманітних рівнів і рангів, пересічні громадяни, які вступили добровільно до незаконних антиурядових, воєнних (збройних) формувань, найманці тощо).

Отже, за встановлених судами обставин, суди першої та апеляційної інстанцій правильно кваліфікували дії засуджених, зокрема, за частиною другою статті 27, частиною другою статті 28, частиною другою статті 437 Кримінального кодексу України.

Отже, імплементація Римського статуту в кримінальне процесуальне законодавство України – це непростий, але потрібний процес, аби зміцнити кримінальне правосуддя в Україні. Цей процес ще не завершений, адже вжиті державою кроки не є достатніми, аби констатувати виконання Україною зобов'язань щодо імплементації, які випливають з міжнародних договорів. Передбачається, що імплементація Статуту вимагає певних заходів юридичного та організаційного характеру, від повноти втілення яких залежить ефективність розслідування та притягнення до відповідальності за міжнародні злочини, як силами компетентних українських органів, так і з використанням механізмів Міжнародного кримінального суду.

Література:

1. Кучер О.І. Виклики імплементації Римського статуту Міжнародного кримінального суду в кримінальне процесуальне

законодавство України. Юридичний науковий електронний журнал № 1/2025. С. 474-479

2. Окрема думка судді Великої Палати Верховного Суду щодо постанови Великої Палати Верховного Суду від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20 (провадження № 13-15кц22). URL: Єдиний державний реєстр судових рішень

3. Закон України від 21.08.2024 № 3909-IX «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього». Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3909-20#Text>

4. Закон України від 09.10.2024 № 4012-IX «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього». Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4012-20#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-106>

ЩОДО ЗГВАЛТУВАННЯ ЯК ЗЛОЧИНУ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ

Мікус Мар'яна Володимирівна

студентка,

Науковий керівник: Шевчук Андрій Васильович

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права,

Чернівецький національний університет Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Сексуальне насильство під час війни існувало і надалі існує. Особливого поширення воно набуло в ході бойових дій у Руанді, Судані, колишній Югославії. Російсько-українська війна не є тому виключенням. Тому з початком воєнних дій в 2014 році та з погіршенням ситуації після широкомасштабного вторгнення на територію нашої держави 24 лютого 2022 року громадяни України потерпають від таких злочинів, вчинених державою-терористом.

Російська влада та її поплічники систематично й послідовно використовують згвалтування, часто поєднане з іншими злочинами, як одну із тактик ведення війни та одну із форм катування як цивільного населення, так і військовополонених. Такі насильницькі дії сексуального характеру спрямовані на приниження гідності жінок та